

Przemysław Marcin Żukowski

Droga Jerzego Panejki do katedry prawa administracyjnego i nauki administracji na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie

Jerzy Panejko's journey to the Department of Administrative Law and Administrative Science at the Faculty of Law and Social Sciences at the Stefan Batory University in Vilnius

Abstract

After graduating and getting his PhD in Lwów Jerzy Panejko received tenure at the Department of Administrative Law and Administrative Science at the Jagiellonian University. Then, he became a professor at the Stefan Batory University in Vilnius. He was one of most famous and distinctive specialists of his time. His papers are still valid. Unfortunately he is quite forgotten nowadays. There is no doubt that the reason for it lies in his attitude to the Germans during the Second World War, as he was a collaborator. After 1945 he lived in Munich and was a partner of the Ukrainian University.

Key words: Jerzy Panejko, Kazimierz Władysław Kumaniecki, Władysław Leopold Jaworski, history of science, history of law, administrative law, administrative science, Jagiellonian University in Kraków, University in Lviv, Stefan Batory University in Vilnius (Vilnius University), Faculty of Law

Słowa kluczowe: Jerzy Panejko, Kazimierz Władysław Kumaniecki, Władysław Leopold Jaworski, historia nauki, historia prawa, prawo administracyjne, nauka administracji, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet we Lwowie, Uniwersytet w Wilnie (Stefana Batorego), Wydział Prawa

Dopóki żyje na ziemi, wódz go na pokuszenie –
z błędem jest ożenione wszelkie człowiecze dążenie.

J.W. Goethe, *Faust*, t. I, Warszawa 1953, s. 58.

Wstęp

W ostatnim czasie nastąpił bardzo silny wzrost zainteresowania historią Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie¹. Trend ten nie ominął również Wydziału Prawa i Nauk Społecznych, a szczególnie dziejów katedry prawa administracyjnego i nauki administracji oraz nauczania tych przedmiotów w mieście nad Wilią. Powstały monografie autorstwa Przemysława Dąbrowskiego², Mikołaja Tarkowskiego³ oraz praca zbiorowa pod redakcją Jevgenija Machovenki⁴. Wszyscy zainteresowani dziejami Wszechnicy Batorowej oczekują efektów grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki na całościowe opracowanie dziejów tej uczelni w okresie międzywojennym⁵. W drugiej kolejności trzeba zwrócić uwagę na referaty i powstałe na ich podstawie artykuły Przemysława Dąbrowskiego⁶, Anny i Mirosława Adama Supruniuków⁷,

¹ Dzieje uczelni wileńskiej są i tak stosunkowo słabo opracowane. Wymienić tu można przede wszystkim: *Alma Mater Vilnensis. Vilniaus universiteto istorijos bruožai*, red. A. Bumblauskas, Vilnius 2012; J. Bieliński, *Uniwersytet Wileński (1579–1831)*, t. I–III, Kraków 1899–1900; D. Beauvois, *Wilno – polska stolica kulturalna zaboru rosyjskiego 1803–1932*, Wrocław 2012; *Z dziejów Almae Matris Vilnensis. Księga pamiątkowa ku czci 400-lecia założenia i 75 rocznicy wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego*, red. L. Piechnik, K. Puchowski, Kraków 1996; *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy powstania i wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego*, t. II, Wilno 1929; A. Supruniuk, M. Supruniuk, *Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie w fotografiach 1919–1939*, Toruń 2009.

² P. Dąbrowski, *Mutationes in doctrina iuris. Kwestia prac nad reformą uniwersyteckich studiów prawniczych w Polsce (1918–1939)*, Gdańsk 2015.

³ M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie w latach 1919–1939*, Gdańsk 2015.

⁴ *Law Faculty of Vilnius University in 1641–2010*, red. J. Machovenko, Vilnius 2011.

⁵ Grant w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki: „Hinc itur ad astra. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie 1919–1939. Monografia zespołowa – opracowanie i publikacja”.

⁶ P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 2015, t. LXVII, z. 1, s. 299–322.

⁷ A. Supruniuk, M.A. Supruniuk, *Nauki prawne na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie*, [w:] *Nauki historyczno-prawne w polskich uniwersytetach II Rzeczypospolitej*, red. M. Pyter, Lublin 2008.

Dariusza Szpopera⁸, Mikołaja Tarkowskiego⁹, Doroty Zamojskiej¹⁰ oraz piszącego te słowa¹¹.

Niniejszy tekst chciałbym poświęcić nader ciekawej postaci, jaką bez wątplenia był Jerzy Panejko. Opinię taką zawdzięcza nie tylko temu, iż do 1939 roku połączył w sobie tradycję trzech uczelni – lwowskiej, gdzie studiował i się doktoryzował, krakowskiej, w której uzyskał *venia legendi* i tytuł docenta oraz wileńskiej, gdzie spędził swoje pierwsze lata jako profesor, a po 1945 roku „wypłynął” jako uczony, profesor i rektor ukraińskiego uniwersytetu w Monachium. Dodać tylko można, iż miał równie – jak nie bardziej w środowisku ruskich (ukraińskich) działaczy politycznych – znanego brata Bazylego (Wasyla) Panejkę. Zestawiając z tym działalność Jerzego Panejki w czasie II wojny światowej, którą prowadził w Krakowie, otrzymamy bardzo interesującą mozaikę ludzkiego losu z tragicznymi wydarzeniami historycznymi w tle.

Sylwetkę greckokatolickiego Rusina ze Złoczowa, polskiego profesora w Wilnie, kolaboranta z okupacyjnymi władzami niemieckimi z lat 1940–1945 oraz uczonego ukraińskiego uniwersytetu w Monachium jak dotąd przybliżyli Jarosław Dobkowski¹², Stanisław Łoza¹³ i Z. Sokoluk¹⁴. Są to jednak opracowania powstałe albo na bazie własnych wspomnień i odczuć, albo ich baza źródłowa w pewnych aspektach nie została w całości wyczerpana.

⁸ D. Szpoper, M. Tarkowski, *Nauczanie prawa na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie (1919–1939)*, [w:] *Wybrane problemy nauki i nauczania prawa*, red. E. Kozeńska, P. Sadowski, A. Szymański, Opole 2010.

⁹ M. Tarkowski, *Główne kierunki pracy badawczej profesorów Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie*, „Przegląd Wschodni” 2011, z. 4; idem, *Początki Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Aspekt organizacyjno-personalny*, [w:] *Społeczeństwo a władza. Ustrój, prawo, idee*, red. J. Przygodzki, M. Ptak, Wrocław 2010; idem, *Rada Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie (1919–1939)*, „Studia Iuridica Toruniensa” 2010, T. VII.

¹⁰ D. Zamojska, „*Ta ludność życzy mieć Uniwersytet...*”. *Walka o utworzenie Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” R. 51, 2006, nr 3.

¹¹ P.M. Żukowski, *Kazimierz Maria Krzyżanowski (13 II 1893–15 VI 1927)*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2014, T. 7, z. 4; idem, *Profesorowie i wykładowcy prawa administracyjnego i nauki administracji na polskich państwowych uniwersytetach w latach 1918–1939. Katedry i organizacja*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2015, T. 8, z. 3.

¹² J. Dobkowski, *Jerzy Karol Panejko (1886–1973) – zarys biografii*, „Studia Prawnoustrojowe” R. 26, 2014, s. 47–62.

¹³ *Czy wiesz, kto to jest*, oprac. S. Łoza, Warszawa 1938, s. 551.

¹⁴ Z. Sokoluk, *Jurij Panejko*, [w:] *Zbiornik na poszanu Juria Panejka*, Miunchen 1988, s. 5–7.

Studia uniwersyteckie i doktorat w Uniwersytecie Franciszka I we Lwowie

Jerzy Karol Panejko przyszedł na świat 3 kwietnia 1886 roku w galicyjskim wówczas Złoczowie w rodzinie grekokatolickiej narodowości ruskiej. Zmarł, przeżywszy 87 lat, 18 sierpnia 1973 roku w Monachium znajdującym się wówczas w Republice Federalnej Niemiec.

Ojcem Jerzego był Łukasz (syn Bazylego i Jadwigi), który zmarł w 1897 roku. Dlatego też w czasie studiów we Lwowie jako opiekun wskazany został Władysław Baranowski oficjał sądowy (w 1908/09 sem. II – dyrektor fabryki), zamieszkały w Złoczowie. W latach 1906/07 sem. II – 1907/08 sem. I opiekunem był Błażej Baranowski, starszy oficjał sądowy również zamieszkały w Złoczowie. Matką Jerzego Panejki była Karolina Julia z d. Pop (Popp), córka Walentyna i Magdaleny z d. Heichert¹⁵. Jerzy Panejko miał dwóch braci i dwie siostry, wspomnianego już Bazylego (Wasyła), urodzonego 6 marca 1883 roku, zmarłego 29 maja 1956 roku, studenta Wydziału Prawa i Umiejętności Politycznych Uniwersytetu we Lwowie i Wydziału Prawa i Administracji w Uniwersytecie Jagiellońskim i absolwenta lwowskiej Wszechnicy¹⁶, Łucję (1887–1974), Marię (1889–1975) oraz najmłodszego Aleksandra (1891–1950)¹⁷.

¹⁵ Lietuvos Centrinis Valstybės Archyvas w Wilnie (dalej: LCVA), f. 175, op. 1(I) Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis świadectwa chrztu, k. 89. W wykazie służby podane jest nazwisko: Magdalena Heichert, które zostało skreślone i nad nim dopisano: Karolina Popp. Cf. Ibidem, k. 27. Na niemieckie pochodzenie matki powołał się J. Panejko w czasie II wojny światowej, co umożliwiło mu przedostanie się z Wilna do Generalnego Gubernatorstwa i podjęcie pracy w jego strukturach. Cf. J. Dobkowski, op. cit., s. 49, 58.

¹⁶ B. Panejko po uzyskaniu matury w Gimnazjum w Złoczowie 18 czerwca 1901 roku podjął studia prawnicze we Lwowie. Jednak wskutek zatargu w sprawie możliwości dokonywania wpisu w semestrze zimowym roku 1901/02 wystąpił z Uniwersytetu i wpisał się 19 grudnia 1901 r. na UJ. Wysłuchał dwóch semestrów 1901/02 i 31 lipca 1902 roku odebrał świadectwo odejścia. Od roku 1902/03 sem. I studiował na powrót we Lwowie. Cf. Державний архів Львівської області у Львові (dalej: DALO), f. 26, op. 15, spr. 112–113, 115, Katalog główny; M. Barcik, A. Cieślak, P. Gaszyński, D. Grodowska-Kulińska, U. Perkowska, P.M. Żukowski, *Corpus Studiosorum Universitatis Iagellonicae 1850/51–1917/18*, t. III: O–Q, red. K. Stopka, Kraków 2011, s. 196. Należał do grona polityków Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej. Był sekretarzem (ministrem) spraw zagranicznych i przewodniczącym delegacji ukraińskiej na konferencję pokojową w Paryżu. Cf. *Панейко Василь*, в: *Енциклопедія історії України*, t. 8. Редкол.: В.А. Смолій (голова), Київ 2011, s. 47.

¹⁷ J. Dobkowski, op. cit., s. 49.

Jerzy Panejko uczęszczał początkowo do gimnazjum w rodzinnym mieście od klasy II (1898/99) do klasy VI (1902/03)¹⁸. Następnie przeniósł się do V Gimnazjum we Lwowie, klasy VII–VIII (1903/04–1904/05)¹⁹, w którym 1 lipca 1905 roku uzyskał świadectwo dojrzałości z odznaczeniem (zob. Aneks, dok. 1)²⁰. Stanowiło ono podstawę do zapisania się na Wydział Prawa i Umiejętności Politycznych w mieście nad Pełtwią. Jako słuchacz zwyczajny (Index lectionum nr 4720) odbył pełny, 8-semesterowy, czteroletni cykl kształcenia²¹ w latach szkolnych (akademickich) 1905/06–1908/09. Przez cały okres był uwolniony (zwolniony) od opłaty czesnego. Dodatkowo w latach 1905/06–1906/07 sem. I pobierał stypendium z fundacji Bielskiego²², a latach 1906/07 sem. II–1908/09 z fundacji Samuela Głowińskiego²³. Na jego karcie rodowodowej (wpisowej) w ostatnim semestrze kształcenia odnotowano, że został uwolniony tymczasowo od służby wojskowej do jesieni 1910 roku²⁴. Ostatecznie w armii austriackiej nie służył, gdyż we wspomnianym 1910 roku został zaasenterowany, a następnie skierowany do pospolitego ruszenia bez broni. Powiatowa Komisja Uzupełnień nr 2 Lwów-Miasto przeniosła Jerzego

¹⁸ *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Złoczowie za rok szkolny 1899*, Złoczów 1899, s. 94 (tu wpisany jako Grzegorz); *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Złoczowie za rok szkolny 1900*, Złoczów 1900, s. 54; *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Złoczowie za rok szkolny 1901*, Złoczów 1901, s. 75; *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Złoczowie za rok szkolny 1903*, Złoczów 1903, s. 55. Wg kopii świadectwa dojrzałości do gimnazjum w Złoczowie uczęszczał od klasy I do VI (1897–1903) z przerwą w 1898 r. Cf. DALO, f. 83, op. 1, spr. 7, Protokoły egzaminów i świadectwa dojrzałości za 1905 rok.

¹⁹ Archiwum Akt Nowych w Warszawie (dalej: AAN), Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (dalej: MWRiOP), sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, Curriculum vitae z 10 maja 1928 roku, k. 9.

²⁰ *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum V we Lwowie za rok szkolny 1905*, Lwów 1905, s. 93.

²¹ *Zbiór najważniejszych przepisów uniwersyteckich*, oprac. K.W. Kumaniecki, Kraków 1913; *Zbiór ustaw i rozporządzeń administracyjnych*, t. 1–6, oprac. J. Piwocki, Lwów 1913; *Zbiór ustaw uniwersyteckich*, Lwów 1881; *Zbiór ustaw uniwersyteckich*, Lwów 1913; *Zbiór ustaw uniwersyteckich, które uczniowie c.k. uniwersytetów w moc §17 rozporządzenia Ministerstwa Wyznań i Oświecenia z 1 października 1850 roku L.8214D.P.P. otrzymują przy immatrykulacji z dodaniem niektórych innych ustaw i przepisów dla młodzieży potrzebnych*, Kraków 1900.

²² DALO, f. 26, op. 15, spr. 119, Katalog główny 1905/06, sem. I, poz. 993; spr. 120, Katalog główny 1905/06 II, poz. 960; 121, Katalog główny 1906/07 sem. I, poz. 1171.

²³ DALO, f. 26, op. 15, spr. 122, Katalog główny 1906/07 sem. II, poz. 1103; spr. 123, Katalog główny 1907/08 sem. I, poz. 1283; spr. 124, Katalog główny 1907/08 sem. II, poz. 1252.

²⁴ DALO, f. 26, op. 15, spr. 126, Katalog główny 1908/09 sem. II, poz. 1456 (k. 309).

Panejkę 24 sierpnia 1923 roku do rezerwy, zatem w Wojsku Polskim czynnie nie służył i nie odbywał żadnych ćwiczeń²⁵.

Dnia 31 lipca 1909 roku uzyskał absolutorium (zob. Aneks, dok. 2)²⁶. Ten z kolei dokument uprawniał go do przystąpienia do egzaminów ścisłych (rygorozów) na stopień doktora praw. Egzaminy te złożył w następującej kolejności.

Rygorozum pierwsze (iuridicum): sufficienter – Józef Buzek, valde bene – Piotr Stebelski, sufficienter – Ernest Till, sufficienter – Aleksander Doliński, sufficienter – Juliusz Makarewicz; przyjęte 30 listopada 1909 roku.

Rygorozum drugie (politicum): valde bene (skreślone: sufficienter) – Oswald Balzer, valde bene – Piotr Stebelski, valde bene – Ernest Till, sufficienter – Alfred Halban, sufficienter – Juliusz Makarewicz przyjęte 18 kwietnia 1910 roku.

Rygorozum trzecie (historicum): sufficienter – Aleksander Janowicz, sufficienter – Władysław Abraham, sufficienter – Ignacy Koschembahr-Łyskowski, sufficienter – Marcelli Chlamtacz, sufficienter – Stanisław Grabski; przyjęte 14 października 1910 roku²⁷.

Uroczysta promocja na stopień doctora iuris miała miejsce 13 listopada 1910 roku²⁸. W czasie studiów i po ich zakończeniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami co do uzyskania kwalifikacji do pracy w administracji państwowej, samorządowej etc. przystąpił Jerzy Panejko do trzech egzaminów rządowych, które zdał przed Państwową Komisją Egzaminów Prawniczych we Lwowie. I tak, pierwszy egzamin historyczno-prawny 21 października 1907 roku, a dwa kolejne: sądowy – 18 października 1909 roku i z nauk politycznych – 12 kwietnia 1910 roku²⁹. W 1911 roku „na podstawie udzielonych urlopów i stypendium naukowego”³⁰ wyjechał na studia uzupełniające (specjalistyczne) na Uniwersytet w Halle an der Saale, gdzie na tamtejszym fakultecie prawniczym w roku 1911/12 sem. I uczęszczał na zajęcia do Edgara Loeninga³¹. W następnym roku udał się z takim samym zamiarem pogłębienia wiedzy, ale do Wiednia. W roku 1912/13 sem. I uczęszczał na semina-

²⁵ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, życiorys z 25 maja 1934 roku, k. 93.

²⁶ DALO, f. 26, op. 15, spr. 447, Absolutoria, absolutorium J. Panejki, k. 425–426.

²⁷ DALO, f. 26, op. 15, spr. 499, Księga egzaminów ścisłych na stopień doktora praw, poz. 134 (k. 85).

²⁸ P.M. Żukowski, *Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, t: 1780–2012*, red. D. Malec, Kraków 2014, s. 376–377.

²⁹ Ibidem.

³⁰ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, Curriculum vitae z 10 maja 1928 roku, k. 9.

³¹ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis poświadczenia E. Loeninga z 4(?) kwietnia 1912 roku, k. 5.

rium, gdzie przygotował pracę „Das Nationalitäten-Recht in Russland” i zaliczył kolegium staatsrechtliche u Edmunda Bernatzika³². Na jej podstawie otrzymał dalszy urlop i stypendium na wyjazd tym razem do Petersburga, gdzie pracował w tamtejszej Bibliotece Cesarskiej. Miał tam zbierać materiały do rozszerzenia swojej pracy seminaryjnej celem ogłoszenia jej drukiem przy pomocy Edmunda Bernatzika³³. W 1914 roku uzyskał kolejne stypendium na wyjazd do stolicy Imperium Rosyjskiego, ale wybuch wojny uniemożliwił jego realizację³⁴.

Jeszcze podczas studiów Jerzy Panejko rozpoczął pracę w Namiestnictwie we Lwowie. Od 12 stycznia 1906 roku do 31 grudnia 1909 roku był pomocnikiem kancelaryjnym. Po trzech miesiącach przerwy powrócił do Namiestnictwa i od dnia 22 kwietnia 1910 roku zatrudniony został jako praktykant konceptowy. Przyrzeczenie złożył 24 kwietnia 1910 roku, a przysięgę 9 sierpnia 1911 roku. Po zdaniu egzaminu referendarskiego (z ustawodawstwa i postępowania administracyjno-politycznego) 26 sierpnia 1911 roku awansował od 29 września 1911 roku na konceptistę (przysięga 1 października 1911 roku), a od 21 października 1916 roku na komisarza powiatowego. Na tym stanowisku zastała Jerzego Panejkę niepodległość i formalnie 14 stycznia 1920 roku złożył ponownie przysięgę służbową. Pozostał na swoim stanowisku, awansując 4 lipca 1920 roku na sekretarza. W wyniku przekształceń administracyjnych i likwidacji Namiestnictwa z dniem 30 czerwca 1922 roku został formalnie zatrudniony w Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie, gdzie pracował od 1 lipca 1922 roku do 15 lutego 1927 roku. Odpowiednią uchwałą Rada Ministrów zwolniła 29 lipca 1925 roku Jerzego Panejkę od egzaminu praktycznego dla urzędników I klasy. Z dniem następnym (16 lutego 1927 roku) został przeniesiony służbowo do Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie z nominacją na referendarza i pracował tam od 1 maja do 31 grudnia 1928 roku³⁵.

³² Ibidem, odpis poświadczenia E. Bernatzika z 23 lutego 1913 roku, k. 4, 7.

³³ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, Curriculum vitae z 10 maja 1928 roku, k. 9–10.

³⁴ Ibidem, k. 10.

³⁵ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, nominacja z 24 kwietnia 1910 roku, k. 3; poświadczenie z 5 stycznia 1910 roku, k. 5; nominacja z 29 września 1911 roku, k. 7; nominacja z 21 października 1916 roku, k. 9; odpis aktu zwolnienia z 31 grudnia 1928 roku, k. 18; odpis aktu przeniesienia z 16 lutego 1927 roku, k. 20; odpis aktu nominacji z 4 lipca 1920 roku, k. 21; odpis aktu nominacji z 1 lipca 1922 roku, k. 21; Wykaz służby, k. 27–28.

Uzyskanie venia legendi w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie

Lata Wielkiej Wojny, niesprzyjające pracy naukowej, nie spowodowały jednak odejścia Jerzego Panejki od interesujących go już wówczas tematów. Głównym polem jego zainteresowań były zagadnienia dotyczące samorządu europejskiego. Już wówczas wyrastał na jednego z czołowych specjalistów w tej dziedzinie wiedzy prawniczej mając za naukowego rywala na gruncie lwowskim, specjalistę od samorządu terytorialnego (krajowego) Tadeusza Bigo.

W 1925 roku Jerzy Panejko uzyskał jednoroczny urlop od 15 stycznia 1925 roku do 15 stycznia 1926 roku oraz od 16 stycznia do 10 lutego 1926 roku i wyjechał kolejny raz zagranicę³⁶. Tym razem obrał Zurych. Postawił sobie bowiem za cel zbadanie organizacji samorządu szwajcarskiego. Efektem tej podróży była – opublikowana w Paryżu – rozprawa, o której za chwilę. Wówczas też powstała praca o samorządzie szwajcarskim, z powodu braku funduszy wówczas nieogłoszona³⁷. Trudno z perspektywy czasu orzec, dlaczego mieszkając i pracując we Lwowie Jerzy Panejko złożył na Uniwersytet Jagielloński podanie o udzielenie venia legendi. Wprawdzie w czasach jemu współczesnych w Krakowie prawo administracyjne i nauka administracji stała na bardzo wysokim poziomie, co zawdzięczała Władysławowi Leopoldowi Jaworskiemu oraz „ekscelencji ministrowi” Kazimierzowi Władysławowi Kumanieckiemu, niemniej Lwów ze Zbigniewem Pazdro na katedrze oraz młodymi asystentami w osobach Tadeusza Bigo i Wilhelma Edmunda Rappégo nie zostawał daleko w tyle.

Pod koniec 1925 roku Jerzy Panejko wniósł podanie o udzielenie venia legendi z zakresu nauki administracji i prawa administracyjnego na podstawie – wówczas drukowanej dopiero – rozprawy *Geneza i podstawy samorządu europejskiego*³⁸, wpisane pod numerem 1 w Dzienniku Podawczym Wydziału Prawa dnia 2 stycznia 1926 roku³⁹. Rada Wydziałowa na posiedzeniu 18 stycznia 1926 roku została poinformowana przez dziekana, że wpłynęły dwa podania – powyższe oraz Stanisława Druksa. Profesorowie uchwalili, iż pochylią się

³⁶ Wydany na podstawie decyzji MSW z 13 grudnia 1924 roku oraz Prezydium Urzędu Wojewódzkiego z 2 stycznia 1925 roku, przedłużony odpowiednio decyzjami z 9 lipca i 14 lipca 1925 roku oraz z 30 lutego i 6 lutego 1926 roku. Cf. Ibidem, Wykaz służby, k. 29.

³⁷ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, Curriculum vitae z 10 maja 1928 roku, k. 10.

³⁸ Wyd. I: Paryż 1926; wyd. II zmienione i uzupełnione: Wilno 1934; reedycja na podstawie wyd. I: Warszawa 1990.

³⁹ Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (dalej: AUJ), WP II 55, Dziennik podawczy za 1926 roku, nr 1.

nad sprawą, kiedy zainteresowani przedstawią wydane drukiem monografie⁴⁰. Tak też się stało, i po spełnieniu tego warunku dziekan na posiedzeniu 8 lutego 1926 roku ponownie przedstawił podanie Jerzego Panejki i zwrócił się zgodnie z artykułem 56 statutu Uniwersytetu Jagiellońskiego z zapytaniem, czy zachodzi przeszkoda natury osobistej wobec dopuszczenia lub nie kandydata. Jednomyślnie profesorowie stwierdzili brak takowych przeszkód. Wybrano komisję dla oceny pracy – przedstawienia referatu, względnie referatów – w skład, której powołano Kazimierza Władysława Kumanieckiego i Władysława Leopolda Jaworskiego⁴¹. Niestety w aktach Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego nie zachowały się dokumenty dotyczące procedury uzyskania *venia legendi*, a przede wszystkim wymagany do przedłożenia program wykładów oraz referaty wspomnianych wyżej profesorów. Wiemy tylko, że Jerzy Panejko na swoją prośbę skierowaną 17 września 1926 roku otrzymał 30 września 1926 roku wszystkie załączniki złożone do podania⁴². Poszczególne etapy możemy odtworzyć na podstawie protokołów posiedzeń Rady Wydziałowej. I tak, referat został przedstawiony Radzie na posiedzeniu w dniu 12 maja 1926 roku. Pierwszy referent uznał pracę za dostateczną – nie należy mylić z dzisiejszą oceną – podstawę habilitacji i do tego wniosku przyłączył się referent drugi. W konsekwencji wyznaczono termin dyskusji habilitacyjnej (kolokwium) na godzinę 6 wieczorem 21 maja 1926 roku. Z lakonicznych protokołów wyczytać można jedynie, iż jednomyślnie zostało ono przyjęte, a na kolejny dzień wyznaczono termin wykładu habilitacyjnego. Tego dnia w sali obrad Rady Wydziałowej w Collegium Novum o godzinie 12.30 stawił się: dziekan Fryderyk Zoll iun. oraz profesorowie – według starszeństwa – Edmund Krzymuski, Franciszek Ksawery Fierich, Władysław Leopold Jaworski, Stanisław Wróblewski, Stanisław Estreicher, Józef Brzeziński, Stanisław Kutrzeba, Adam Krzyżanowski, Kazimierz Władysław Kumaniecki, Tadeusz Dziurzyński, Stanisław Gołąb, Rafał Taubenschlag, Tomasz Lulek oraz dwóch delegatów docentów będących profesorami tytularnymi: Adam Benis i Józef Reinhold. Doktor Jerzy Panejko przystąpił do wykładu na temat: „Reformatio in peius w administracyjnym postępowaniu odwoławczym i postępowaniu administracyjnym sądowym”.

Po wysłuchaniu wykładu referenci prof[esorowie Kazimierz Władysław] Kumaniecki i [Władysław Leopold] Jaworski proponują uznać habilitację za dokonaną

⁴⁰ AUJ, WP II 85, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 18 stycznia 1926 roku.

⁴¹ Ibidem, protokół z 8 lutego 1926 roku.

⁴² AUJ, WP II 55, Dziennik podawczy za 1926 roku, nr 2850, 2963.

i nadać d[okto]r[owi Jerzemu] Panejce prawo wykładania w zakresie nauki administracji i prawa administracyjnego⁴³.

Wniosek został przyjęty większością 2/3 obecnych i tym samym Rada Wydziałowa nadała Jerzemu Panejce prawo wykładania w zakresie nauki administracji i prawa administracyjnego i tytuł docenta UJ⁴⁴. Senat Akademicki zaakceptował uchwałę – łącznie z nadaniem *venia legendi* dla Ludwika Górskiego⁴⁵ – i przekazał do Warszawy celem ministerialnego zatwierdzenia. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uczyniło to 2 września 1926 roku⁴⁶. W ten sposób przez rok i trzy miesiące – do 30 listopada (31 grudnia) 1928 roku – Jerzy Panejko związany był z Uniwersytetem Jagiellońskim.

Jako docent zobowiązany był ogłaszać wykłady, co też uczynił. W II i III trymestrze roku akademickiego 1926/27 było to „Polskie prawo komunikacyjne”⁴⁷. Nie notuje tego spis wykładów, gdyż był on już – w momencie zatwierdzenia habilitacji – wydany drukiem. W roku następnym ogłosił w trzech trymestrach wykład „Polskie prawo administracyjne” w liczbie 70 godzin oraz „Ćwiczenia praktyczne z polskiego prawa administracyjnego” w liczbie 40 godzin⁴⁸. Dnia 26 kwietnia 1928 roku Rada Wydziałowa uchwaliła na wniosek Kazimierza Władysława Kumanieckiego dodatkowo w następnym roku akademickim powierzyć mu 90 godzin wykładów zleconych za remuneration⁴⁹. Docent Jerzy Panejko odciążył w ten sposób Władysława Leopolda Jaworskiego⁵⁰. W związku z tym wymiar wykładu został zwiększony w porównaniu do roku poprzedniego do 90 godzin, a liczba godzin ćwiczeń spadła do 20. Tytuł tychże zajęć pozostał bez zmian⁵¹.

⁴³ AUJ, WP II 85, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 22 maja 1926 roku.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ AUJ, S II 87, Protokoły posiedzeń Senatu Akademickiego, protokół z 8 czerwca 1926 roku, k. 209.

⁴⁶ P.M. Żukowski, *Profesorowie Wydziału Prawa...*, s. 376–377.

⁴⁷ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, Curriculum vitae z 10 maja 1928 roku, k. 10. Por. J. Dybiec, *Uniwersytet Jagielloński 1918–1939*, Kraków 2000, s. 193, 199.

⁴⁸ *Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Spis wykładów. Rok szkolny 1927/28. Trzy trymestry*, Kraków 1927, s. 19.

⁴⁹ AUJ, WP II 85, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 26 kwietnia 1928 roku.

⁵⁰ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, Curriculum vitae z 10 maja 1928 roku, k. 10.

⁵¹ *Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Spis wykładów. Rok szkolny 1928/29. Trzy trymestry*, Kraków 1928, s. 18.

W roku akademickim 1928/29 Jerzy Panejko był protokolantem na posiedzeniach Rady Wydziałowej⁵² jako wybrany delegat docentów⁵³. Ostatni raz w tej roli wystąpił na posiedzeniu Rady Wydziałowej 10 grudnia 1928 roku, które dotyczyło kolejnego etapu habilitacji Ferdynanda Zweiga⁵⁴.

Wykładał również Jerzy Panejko w Szkole Nauk Politycznych przy Wydziale Prawa UJ. Przedmiotem zajęć był „Samorząd porównawczy”, który *de facto* dotyczył samorządu gminnego Szwajcarii na tle porównawczym samorządu niemieckiego i angielskiego i odbywał się w roku 1927/28⁵⁵.

Droga do objęcia katedry prawa administracyjnego i nauki administracji na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie

Losy tej katedry były już przedmiotem naukowych rozważań m.in. w monografii Mikołaja Tarkowskiego⁵⁶, artykule Przemysława Dąbrowskiego⁵⁷ i dwóch tekstach P.M. Żukowskiego⁵⁸ i tam odsyłam zainteresowanych Czytelników.

Wileńska katedra prawa administracyjnego i nauki administracji była chyba najbardziej „krakowska” ze wszystkich na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego. Niemalże od początku istnienia fakultetu prawniczego w USB katedra ta nie miała szczęścia do obsady kadrowej. Kłopoty z jej stałym obsadzeniem trwały do końca grudnia 1928 roku. Wynikało to z faktu, iż w początkowym okresie istnienia Drugiej Rzeczypospolitej nie było wystarczającej liczby wykwalifikowanych kandydatów do obsadzenia wakujących katedr tych przedmiotów we wszystkich państwowych uniwersytetach (szkołach akademickich). Dopiero w połowie okresu międzywojennego nastąpiła swoista klęska urodzaju specjalistów i równocześnie klęska w finansach państwowych.

⁵² AUJ, WP II 86, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 28 września 1928 roku, 19 października 1928 roku, 7 grudnia 1928 roku (dwa posiedzenia), 10 grudnia 1928 roku.

⁵³ *Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Skład Uniwersytetu. Rok szkolny 1928/29*, Kraków 1928, s. 13.

⁵⁴ AUJ, WP II 86, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 10 grudnia 1928 roku.

⁵⁵ B. Włodarski, *Szkoła Nauk Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego 1920–1949*, Kraków 2015, s. 104, 136, 153.

⁵⁶ M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 110 nn.

⁵⁷ P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 299 nn.

⁵⁸ P.M. Żukowski, *Kazimierz Maria Krzyżanowski...*, s. 593–628; idem, *Profesorowie i wykładowcy prawa administracyjnego...*, s. 299–317.

Najpierw Rada Wydziałowa zaproponowała 27 czerwca 1921 roku⁵⁹ oraz 13 września 1921 roku do wykładowców Wiktora Supińskiego w charakterze zastępcy profesora na czas od 1 października 1921 roku do 30 września 1922 roku (1921/22)⁶⁰. Ministerstwo wydało zgodę, gdyż w liście zawiadania o tym Wiktora Supińskiego rektor USB⁶¹. W związku z powyższym nie mogę zgodzić się z argumentacją Przemysława Dąbrowskiego, iż katedra została utworzona dopiero od roku akademickiego 1922/23⁶². Katedra jako etat profesorski – zachowując proporcję – w budżecie Wydziału Prawa i Nauk Społecznych istniała, tylko była nieobsadzona (istniał vacat). Jeżeli byłoby inaczej, to proponowany jako zastępca profesora na tejże katedrze Wiktor Supiński wykładać by musiał pro publico bono, gdyż Wydział nie miałby możliwości wypłacenia mu pensji. Najlepiej jednak oddać głos archiwaliom.

Na rok akademicki 1921/22 przewidywaną jest, zgodnie z planem nauk i ostatnią koniecznością katedra prawa administracyjnego. Przy powoływaniu do wykładowców tej nauki i wyborze stosownego kandydata, należy mieć na uwadze następujące lokalne właściwości sytuacji w jakiej znajduje się Wilno, a wraz z niem Uniwersytet Wileński⁶³.

Wiktor Supiński doktor praw UJ z 10 marca 1913 roku, wykładowców w Wilnie nie rozpoczął, gdyż swoją zgodę wycofał, a za powód podał względy osobiste i finansowe⁶⁴. Następnie wileńscy profesorowie zaprosili do wykładowców Feliksa Ochimowskiego. Było to rozwiązanie tymczasowe. Nie wnikając w szczegóły, które są już opracowane w literaturze, skonstatować należy, iż w charakterze zastępcy profesora na wakującej katedrze powołano kolejnego krakusa Kazimierza Marię Krzyżanowskiego, który prowadził wykłady i seminarium w latach akademickich 1924/25 oraz 1926/27. Niestety, dnia 15 czerwca 1927 roku, po krótkiej chorobie, „przedwczesna śmierć [...] położyła kres dalszemu roz-

⁵⁹ LCVA, f. 175, op. 13, spr. 339, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 27 czerwca 1921 roku, k. 59.

⁶⁰ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 107, Teczka personalna W. Supińskiego, odpis pisma rektora z 13 września 1921 roku, k. 1a.

⁶¹ Ibidem, odpis pisma rektora z 3 października 1921 roku, k. 2.

⁶² P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 300.

⁶³ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 202, Katedra prawa administracyjnego, wniosek o nominację dla W. Supińskiego, k. 48; LCVA, f. 175, op. 13, spr. 335, Akta dotyczące powoływania wykładowców, k. 222.

⁶⁴ LCVA, f. 175, op. 13, spr. 335, Akta dotyczące powoływania wykładowców, list W. Supińskiego z 7 lipca 1921 roku, k. 182–183, list z 13 października 1921 roku, k. 187–188; LCVA, f. 175, op. 13, spr. 339, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 14 lipca 1921 roku, k. 57.

wojowi jego działalności profesorskiej”⁶⁵ i kwestia stałego obsadzenia katedry lub powierzenia tymczasowo chociaż wykładów stała się na powrót aktualna.

Jerzy Panejko objął katedrę nadzwyczajną na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie na podstawie postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej z 4 grudnia 1928 roku od – tutaj pojawiają się dwie daty powiązane ze zwolnieniem ze służby w Urzędzie Wojewódzkim Krakowskim – 1 grudnia 1928 roku (1 stycznia 1929 roku). Zanim ten uroczysty i wyczekiwany przez każdego naukowca fakt nastąpił, musiały zaistnieć pewne formalnoprawne czynności. Przede wszystkim zebrała się Rada Wydziału Prawa i Nauk Społecznych i to gremium na posiedzeniu w dniu 28 czerwca 1927 roku powołało komisję w składzie Władysław Zawadzki i Mieczysław Gutkowski (na wniosek Waclawa Komarnickiego) oraz Waclaw Komarnicki (na wniosek Alfonsa Parczewskiego)⁶⁶. Komisja na swoim pierwszym posiedzeniu zebrała się 5 lipca 1927 roku. Przewodniczący dziekan Waclaw Komarnicki skonstatował, iż „nie widząc kandydata, który by w charakterze profesora mógł być powołany do wykładów”, wniósł o rozpisanie ankiety w myśl ustawy o szkołach akademickich z 13 lipca 1920 roku⁶⁷. Komisja ponownie zebrała się już w nowym roku akademickim na, znowu według protokołu, pierwszym posiedzeniu. Przewodniczył dziekan Franciszek Bossowski, a sprawy referował Waclaw Komarnicki, który wniósł, aby tymczasowo powierzyć wykłady Tadeuszowi Hilarowiczowi w charakterze zastępcy profesora na rok akademicki 1927/28, a z definitywną sprawą obsadzenia katedry wstrzymać się „do czasu zbadania prac naukowych kandydatów proponowanych przez Uniw[ersytet] Krakowski i Uniw[ersytet] Lwowski”. Propozycję przyjęto większością dwóch głosów⁶⁸. Komisja przedstawiła to rozwiązanie na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Nauk Społecznych, która zebrała się 4 października 1927 roku, w punkcie 3 porządku dziennego decydując:

⁶⁵ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 31, sprawozdania dziekańskie 1921/22–1930/31, sprawozdanie dziekana z 12 lipca 1927, k. 190. Por. P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 301–304; W. Komarnicki, *Ś.p. doc. dr Kazimierz Maria Krzyżanowski (1893–1927)*, „Rocznik Prawniczy Wileński”, R. 2, 1928, s. 592–595. Por. M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 111–112; P.M. Żukowski, *Kazimierz Maria Krzyżanowski...*, s. 593–628.

⁶⁶ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 29a, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 28 czerwca 1927 roku, k. 36.

⁶⁷ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 202, Komisja w sprawie obsadzenia katedry prawa administracyjnego, protokół z 5 lipca 1927 roku, k. 26. Pismo do dziekanatów szkół akademickich zostało wysłane następnego dnia. Cf. Ibidem, brudnopis pisma z 6 lipca 1927 roku, k. 27.

⁶⁸ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, protokół z 1 października 1927 roku, k. 28.

Sprawa obsadzenia katedry prawa administracyjnego. Dziekan referuje wniosek komisji, aby nie powoływać na razie profesora prawa administracyjnego, lecz powołać na jeden rok w charakterze zastępcy profesora d[okto]ra Tadeusza HILAROWICZA. Po dyskusji Dziekan poddał pod głosowanie wniosek prof[esora] Wł[adysława] Zawadzkiego: Rada Wydziału, wobec niezłożenia przez Komisję referatu, postanawia sprawę obsadzenia katedry prawa administracyjnego odroczyć. Przyjęto jednomyślnie⁶⁹.

W związku z powyższym sprawa pozostawała w zawieszeniu. Tymczasowo Bronisława Wróblewskiego wyznaczono egzaminatorem z prawa administracyjnego⁷⁰.

W tym miejscu warto przybliżyć kandydatury proponowane przez profesorów honorowych, zwyczajnych i nadzwyczajnych w odpowiedzi na skierowaną do nich ankietę. Z wniosku, jaki został przyjęty przez Komisję, wynika, że brano pod uwagę kandydatów zgłoszonych przez UJ i UJK, a odrzucono inne. Innymi słowy, z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością rozważano kandydaturę Jerzego Panejki zgłoszonego przez Władysława Leopolda Jaworskiego i Kazimierza Władysława Kumanieckiego w opozycji do Tadeusza Bigo, który kończył wówczas rozprawę habilitacyjną, forsowanego przez Zbigniewa Pazdro, a odrzucono Tadeusza Hilarowicza proponowanego przez Adolfa Suligowskiego profesora honorowego z Warszawy. Należy całkowicie wykluczyć, iż krakowscy uczeni zgłosili obie kandydatury – Tadeusza Bigo i Jerzego Panejki – bo potwierdza to referat komisji⁷¹. Natomiast nie możemy wykluczyć, iż informacje na linii Wilno–Kraków–Lwów w interesującej nas sprawie się nie przemieszczały. Potwierdza to chociażby pierwszy akapit listu Tadeusza Bigo wysłany w odpowiedzi na informacje od Władysława Leopolda Jaworskiego. Starszy asystent we Lwowie przysłał m.in. tytuły swoich prac oraz życiorys 9 lipca 1927 roku⁷². Dnia 8 września 1927 roku wpłynęła kandydatura Tadeusza Hilarowicza⁷³, a 15 października 1927 roku w szranki stanął Jerzy Panejko⁷⁴. Ten ostatni w kolejnym liście w kilka dni później napisał:

⁶⁹ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 29b, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 4 października 1927, k. 1.

⁷⁰ Ibidem, protokół z 12 listopada 1927 roku, k. 3. Por. P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 304–305.

⁷¹ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 202, Katedra prawa administracyjnego, referat z 23 czerwca 1928 roku, k. 42–43.

⁷² Ibidem, list T. Bigo z 9 lipca 1927 roku. Por. P.M. Żukowski, *Tadeusz Bigo – droga do katedry na Uniwersytecie we Wrocławiu*, „Folia Iuridica Universitatis Wratislaviensis” 2015, vol. 4, no 1, s. 9–50.

⁷³ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 202, Katedra prawa administracyjnego, list A. Suligowskiego z 8 września 1927 roku, k. 33.

⁷⁴ Ibidem, list J. Panejki z 15 października 1927 roku, k. 34.

Upoważniony przez Pana Ministra [Kazimierza Władysława] Kumanieckiego ośmielał się donieść J[aśnie] W[ielmożnemu] Panu Profesorowi o mojej gotowości przeniesienia się do Wilna, o ile, rozumie się, moja osoba i kwalifikacje odpowiadać będą Uniwersytetowi Wileńskiemu⁷⁵.

Jerzy Panejko swoje dokumenty uzupełnił 14 maja 1928 roku⁷⁶. W 1927 roku i 1928 roku obie kandydatury były rozpatrywane równorzędnie⁷⁷. W związku z tym ponownie nie do utrzymania jest konstatacja Przemysława Dąbrowskiego, iż kandydaturę Jerzego Panejki zgłosił Waclaw Komarnicki 23 czerwca 1928 roku⁷⁸. On ją tylko referował – o czym niżej – i przedstawił Radzie.

Komisja do obsadzenia katedry zebrała się na drugim swoim posiedzeniu 2 czerwca 1928 roku. Głos jako referent zabrał Waclaw Komarnicki i przedstawił sylwetki dwóch kandydatów – Jerzego Panejki i Tadeusza Bigo. W wyniku przeprowadzonej dyskusji Komisja poruciła Waclawowi Komarnickiemu przygotowanie na najbliższe posiedzenie „szczegółowego referatu w przedmiocie oświetlenia i oceny prac d[okto]ra [Jerzego] Panejki”⁷⁹. Referat był gotowy 23 czerwca 1928 roku. Zawiera on krótkie streszczenie procedury zgłaszania kandydatów. „Nie kwestionując wartości naukowej i pedagogicznej – napisał Waclaw Komarnicki – innych kandydatów, uważam za najbardziej odpowiednią kandydaturę doc[enta] d[okto]r[a] J[erzego] Panejki i takową mam zaszczyt polecić Radzie Wydziałowej”⁸⁰. W dalszej części następuje wymienienie opublikowanych prac kandydata oraz konstatacja, co do jego osoby i wartości tychże dzieł:

Prace doc[enta Jerzego] Panejki wykazują gruntowne opanowanie przedmiotu, są napisane jasno i przejrzysto, z wielką ścisłością prawniczą i wybitnym talentem pedagogicznym. Stanowią one dostateczną podstawę dla sądu o wartości naukowej kandydata. Rozległe studia d[okto]r[a Jerzego] Panejki, długa praca w administracji państwowej, a następnie kilkuletnia praca pod kierunkiem tak wybitnych uczonych jak profesorowie Wł[adysław] L[eopold] Jaworski i [Kazimierz Władysław] Kumaniecki, muszą być uznane za nadzwyczaj solidne przygotowanie do objęcia katedry. Nie należy pominąć i faktu, że d[okto]r [Jerzy] Panejko już wykłada prawo administracyjne na Uniwersytecie Jagiellońskim, co zwiększa jego przygotowanie zawodowo-naukowe. Z tych powodów uznaję, iż doc. Uniwersytetu

⁷⁵ Ibidem, list J. Panejki z 22 września 1927 roku, k. 37.

⁷⁶ Ibidem, list J. Panejki z 14 maja 1928 roku, k. 36.

⁷⁷ Ibidem, pismo F. Bossowskiego z 28 listopada 1927 roku, k. 38.

⁷⁸ P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 3, s. 305.

⁷⁹ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 202, Katedra prawa administracyjnego, protokół z 2 czerwca 1928 roku, k. 39.

⁸⁰ Ibidem, referat z 23 czerwca 1928 roku, k. 43–44.

Jagiellońskiego d[okto]r Jerzy Panejko jest najbardziej wskazanym kandydatem, i dlatego proponuję powołać go w charakterze profesora nadzwyczajnego prawa administracyjnego od dnia 1 października 1928 roku⁸¹.

Dnia 23 czerwca 1928 roku obradowała również Rada Wydziału i Wacław Komarnicki przedłożył w imieniu Komisji kandydaturę Jerzego Panejki, nad którą odbyła się dyskusja⁸². Rada na kolejnym posiedzeniu, 30 czerwca 1928 roku, po wysłuchaniu referatu Komisji uznała docenta prawa administracyjnego i nauki administracji UJ Jerzego Panejkę za najodpowiedniejszego kandydata do nominacji na profesora wakującej nadzwyczajnej katedry tych przedmiotów 8 głosami przeciw 1⁸³. Oficjalne pismo z Rektoratu USB do MWRiOP zostało wysłane 20 lipca 1928 roku⁸⁴.

Dnia 4 grudnia 1928 roku Prezydent Rzeczypospolitej wydał postanowienie o nominacji Jerzego Panejki na nadzwyczajną katedrę prawa administracyjnego w Wilnie i taką – zgodnie z aktem – nazwę nosiła katedra⁸⁵. Do pracy stanął się on 12 grudnia 1928 roku⁸⁶. Po załatwieniu wszelkich formalności związanych z zamknięciem zobowiązań w Urzędzie Wojewódzkim Krakowskim pobory nadzwyczajnego profesora rozpoczęto mu początkowo wypłacać od 1 grudnia 1928 roku⁸⁷. Jednak ze służby w krakowskim Urzędzie oficjalnie został zwolniony z dniem 31 grudnia 1928 roku, i wypłata wynagrodzenia profe-

⁸¹ Ibidem.

⁸² LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 29b, Protokoły posiedzeń Rady Wydziału, protokół z 23 czerwca 1928 roku, k. 18.

⁸³ Ibidem, protokół z 30 czerwca 1928 roku, k. 19. Cf. LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, pismo E. Waskowskiego z 7 lipca 1928 roku, k. 39. Senat Akademicki 6 VII(!) 1928 roku zaakceptował wniosek. Por. LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma do MWRiOP z 20 lipca 1928 roku, k. 42.

⁸⁴ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, pismo Rektoratu USB z 20 lipca 1928 roku, k. 8. Departament Nauki i Szkół Wyższych zarejestrował pismo już 24 lipca 1928 roku. Por. Ibidem.

⁸⁵ LCVA, f. 175, op. 14, spr. 456, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma K. Świtalskiego z 14 grudnia 1928 roku, k. 4; LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma K. Świtalskiego z 14 grudnia 1928 roku, k. 34; LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma K. Świtalskiego z 14 grudnia 1928 roku, k. 9. Por. P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 306; M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 112–114.

⁸⁶ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma dziekana z 8 stycznia 1929 roku, k. 10.

⁸⁷ LCVA, f. 175, op. 14, spr. 456, Teczka personalna J. Panejki, pismo C. Falkowskiego z 22 stycznia 1929 roku, k. 5.

sorskiego została przesunięta o miesiąc⁸⁸. Te zawirowania spowodowały, iż nie do końca wszystkie należności za miesiąc grudzień – obojętne czy wypłacane z kasy MSW czy MWRiOP – trafiły do rąk Jerzego Panejki. Gwoli wyjaśnienia trzeba dodać, iż formalnie Jerzy Panejko od 1 do 31 grudnia 1928 roku korzystał z urlopu naukowego z Urzędu Wojewódzkiego Krakowskiego⁸⁹.

Dnia 7 lutego 1929 roku w sali Śniadeckich w Gmachu Głównym USB odbył się o godzinie 19 inauguracyjny wykład Jerzego Panejki na temat: „Reforma administracji francuskiej w 1926 roku”⁹⁰.

Dnia 9 lutego 1931 roku Rada Wydziału Prawa i Nauk Społecznych uchwaliła przyjąć referat komisji i przedstawić Senatowi Akademickiemu USB do akceptacji i wyjednanania w MWRiOP zamianowania Jerzego Panejki na katedrę zwyczajną⁹¹. Pismo wraz z wymaganymi załącznikami zostało wysłane do Warszawy 9 marca 1931 roku⁹². Na wniosek uczelni Ministerstwo odpisało, iż nie może sprawie nadać biegu, gdyż w budżecie uczelni brak jest wolnej katedry zwyczajnej⁹³. Rada nie podzieliła argumentacji Ministerstwa i ponowiła swój wniosek o uzwyczajnienie zarówno Mieczysława Gutkowskiego jak i Jerzego Panejki. W kontekście rozważań naukowych na temat organizacji szkolnictwa wyższego w Drugiej Rzeczypospolitej, kwestii etatów profesorskich i istnienia katedr warto przytoczyć argumentację, jaka została zastosowana w wymienianej między Wilnem a Warszawą oficjalnej korespondencji. Profesorowie podkreślili, że ustawa o szkołach akademickich⁹⁴, ustawa o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska z 9 października 1923 roku⁹⁵ oraz rozporządzenie z 24 lutego 1928 roku⁹⁶

⁸⁸ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma dziekana z 16 stycznia 1929 roku, k. 12.

⁸⁹ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, Wykaz służby, k. 29.

⁹⁰ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, zaproszenie z 7 lutego 1929 roku, k. 22.

⁹¹ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, pismo S. Ehrenkreutz z 14 lutego 1931 roku, k. 65. LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma S. Ehrenkreutz z 14 lutego 1931 roku, k. 25.

⁹² LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma z 9 marca 1931 roku, k. 66.

⁹³ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma J. Stypińskiego z 18 marca 1931 roku, k. 26.

⁹⁴ Ustawa z 13 lipca 1920 roku o szkołach akademickich – DzURP 1920, nr 72, poz. 494.

⁹⁵ Ustawa z 9 października 1923 roku o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska – DzURP 1923, nr 116, poz. 924.

⁹⁶ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 lutego 1928 roku o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół – DzURP 1928, nr 24, poz. 204.

traktuje wszystkie katedry uniwersyteckie równorzędnie i nie przeprowadza wcale różnicy między katedrą zwyczajną i nadzwyczajną. Zna ona natomiast tylko profesorów zwyczajnych i nadzwyczajnych, do których przywiązuje odrębne uposażenie służbowe IV, względnie V grupy funkcjonariuszów państwowych, a jako warunek dla nominacji profesora nadzwyczajnego profesorem zwyczajnym stawia jedynie zwiększenie się kwalifikacyj naukowych danego profesora⁹⁷.

Dlatego też – skonstatowano – Rada nie może się zgodzić, aby czynniki materialne zastąpiły te naukowe przy nominacji⁹⁸.

W tym samym czasie Wydział Prawno-Ekonomiczny przystąpił do obsady wakującej drugiej katedry prawa administracyjnego i nauki administracji. Powołana komisja na podstawie dwóch zgłoszonych kandydatów – Tadeusza Bigo ze Lwowa proponowanego przez Zbigniewa Pazdro i Jerzego Panejki zgłoszonego przez krakowskiego uczonego Kazimierza Władysława Kumanieckiego⁹⁹ – wygotowawszy referat zawnioskowała 21 października 1932 roku o nominację ówczesnego profesora z Wilna. W referacie zasługi Jerzego Panejki zostały wyartykułowane następująco: 1) ma większy niż pozostali kandydaci dorobek naukowy; 2) zainteresowania koncentrują się głównie na zagadnieniach samorządu terytorialnego, co jest korzystne ze względu na fakt, iż objąłby katedrę na sekcji ekonomicznej; 3) ma za sobą długoletnią praktykę; 4) jego prace naukowe cechuje jasność myśli, systematyczność oraz posiada opinię „zdolnego i wytrawnego pedagoga”; 5) ma opinię osoby żywo zainteresowanej pracami instytucji, w której pracuje¹⁰⁰.

⁹⁷ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma dziekana z 20 czerwca 1931 roku, k. 30–31.

⁹⁸ Ibidem, odpis pisma dziekana z 20 czerwca 1931 roku, k. 30–31. Por. P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 306; M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 114–115.

⁹⁹ P.M. Żukowski, *Tadeusz Bigo – droga do katedry na Uniwersytecie we Wrocławiu...*, s. 9–50.

¹⁰⁰ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, referat w sprawie obsadzenia drugiej katedry prawa administracyjnego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego (brak daty), k. 58–69; Archiwum Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (dalej: AUAM), Wydział Prawa, sygn. 819/16, Teczka personalna M. Zimmermanna, referat w sprawie obsadzenia drugiej katedry prawa administracyjnego na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego (brak daty). Por. P.M. Żukowski, *Dzieje II katedry prawa administracyjnego i nauki administracji na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu w Poznaniu w latach 1919–1939*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego”, t. XVIII, Kraków–Lublin–Gdańsk–Warszawa 2015, s. 149 nn.; idem, *Tadeusz Bigo – droga do katedry na Uniwersytecie we Wrocławiu...*, s. 9–50; idem, *Profesorowie i wykładowcy prawa administracyjnego...*, s. 299–317.

Rada Wydziałowa wysłuchała 24 października 1932 roku obszernego referatu i po szczegółowej dyskusji poparła wniosek komisji¹⁰¹. Właściwy list z wymaganymi prawem załącznikami został wysłany do Warszawy z datą 22 grudnia 1932 roku¹⁰². Odpowiedź ze stolicy nie nadchodziła. Na piśmie z Poznania znajdującym się w aktach personalnych Jerzego Panejki w MWRiOP uczyniona została 7 stycznia 1933 roku uwaga, iż wniosek został zwrócony Biuru Personalnemu z powodu, iż w tym momencie nie jest on aktualny, a w swoim czasie MWRiOP wznowi sprawę¹⁰³. Władze poznańskiego fakultetu urgensowały w Warszawie kwestię obsadzenia drugiej katedry, zwłaszcza że także wcześniejsze wnioski o wykłady zlecone celem zapewnienia zajęć – z 10 marca oraz 2 maja 1933 roku – pozostały bez odpowiedzi¹⁰⁴. Z Warszawy odpisał J. Stypiński jako naczelnik Wydziału, iż Ministerstwo zgodziło się na wykłady zlecone¹⁰⁵. Dnia 1 września 1933 roku minister Janusz Jędrzejewicz przysłał do Poznania pismo, w którym w myśl artykułu 3 ustawy o szkołach akademickich¹⁰⁶ informował, iż zamierza zlikwidować wakującą drugą katedrę nauki administracji prawa administracyjnego oraz obsadzoną zwyczajną katedrę ekonomii Edwarda Taylora. Wydziałowi udało się tylko obronić katedrę ekonomii¹⁰⁷. Dnia 25 września 1933 roku MWRiOP wydało odpowiednie rozporządzenie, mocą którego nieobsadzona druga katedra prawa administracyjnego i nauki administracji została zlikwidowana¹⁰⁸.

¹⁰¹ AUAM, Wydział Prawa, sygn. 210/23, Teczka personalna J. Panejki, wyciąg z protokołu posiedzenia Rady Wydziałowej z 24 października 1932 roku AUAM, sygn. 819/16, Teczka personalna M. Zimmermanna, wyciąg z protokołu posiedzenia Rady Wydziałowej z 24 października 1932 roku.

¹⁰² AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, list dziekana z 22 grudnia 1932 roku, k. 85–86. AUAM, Wydział Prawa, sygn. 210/23, Teczka personalna J. Panejki, list dziekana z 22 grudnia 1932 roku. Por. *Kronika Uniwersytetu Poznańskiego za rok szkolny 1932/33*, Poznań 1934, s. 41–42.

¹⁰³ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, adnotacja maszynowa na liście dziekana z 22 grudnia 1932 roku, k. 86.

¹⁰⁴ AUAM, Wydział Prawa, sygn. 819/16, Teczka personalna M. Zimmermanna, list Z. Lisowskiego z 2 maja 1933 roku.

¹⁰⁵ Ibidem, list J. Stypińskiego z 19 maja 1933 roku.

¹⁰⁶ Ustawa z 15 marca 1933 roku o szkołach akademickich, artykuł 3 – DzURP 1933, nr 29, poz. 247. Por. Z. Osiński, *Janusz Jędrzejewicz. Piłsudczyk i reformator edukacji (1885–1951)*, Lublin 2008, s. 135 nn.

¹⁰⁷ K. Krasowski, *Wydział Prawno-Ekonomiczny Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–1939*, Poznań 2006, s. 123–127.

¹⁰⁸ Rozporządzenie MWRiOP z 25 września 1933 roku o zwinięciu niektórych katedr i zakładów naukowych w szkołach akademickich – DzURP 1933, nr 71, poz. 52. Por. P.M. Żukowski, *Profesorowie i nauczanie prawa administracyjnego i nauki administracji...*, s. 299–317.

Po ośmiu latach 15 grudnia 1936 roku nastąpiło „uzwyczajnienie” Jerzego Panejki (nominacja profesorska na katedrę zwyczajną) wraz ze zmianą nazwy na katedrę nauki administracji i prawa administracyjnego. Obowiązki jako profesor zwyczajny, a dokładnie od tej daty liczy się wypłacanie nowego wynagrodzenia, Jerzy Panejko objął 1 stycznia 1937 roku¹⁰⁹.

* * *

Tak późna nominacja na katedrę nadzwyczajną dla Jerzego Panejki, jeżeli chodzi o kalendarz organizacji roku akademickiego, skutkowałą jeszcze jednym faktem; jego wykład nie figuruje w drukowanym spisie na rok akademicki 1928/29. Według składu osobowego kierownikiem Seminarium Prawa Administracyjnego był od 1 grudnia 1928¹¹⁰. Jerzy Panejko prowadził, zgodnie z rozporządzeniem z 16 października 1920 roku o organizacji studiów prawnych¹¹¹, wykłady dla III roku z nauki administracji i prawa administracyjnego 6 godzin w tygodniu (od czwartku do soboty) w godzinach 9–11 oraz seminarium administracyjne dwugodzinne w soboty od 18 do 20 w roku akademickim 1929/30¹¹². W roku następnym, nie zmieniając godzin wykładu podstawowego, „rozbił” Jerzy Panejko seminarium na „niższe” (w piątki od 17 do 19) i „wyższe” (w terminie po porozumieniu się z chętnymi jako *privatissime*). Prowadził dodatkowo wykład „Zagadnienie polityki komunalnej” jedną godzinę w poniedziałki od 11 do 12¹¹³. W roku akademickim 1931/32 wykładu dodatkowego nie ogłosił, a pozostałe zajęcia prowadził bez zmian¹¹⁴. Podobnie

¹⁰⁹ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, odpis postanowienia Prezydenta z 15 grudnia 1936 roku; k. 98. LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis postanowienia Prezydenta z 15 grudnia 1936 roku, k. 40; LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis postanowienia Prezydenta z 15 grudnia 1936 roku, k. 99. Por. P.M. Żukowski, *Profesorowie Wydziału Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego...*, s. 377.

¹¹⁰ *Skład Uniwersytetu w latach akademickich 1927/28 i 1928/29*, Wilno b.r.w., s. 21.

¹¹¹ Rozporządzenie MWRiOP z 16 października 1920 roku w sprawie organizacji studiów prawnych na uniwersytetach państwowych – *Dziennik Urzędowy MWRiOP 1920*, nr 22, poz. 140.

¹¹² *XII Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1929/30*, Wilno b.r.w., s. 14. Por. J. Dobkowski, op. cit., s. 57. O nauczaniu prawa administracyjnego i nauki administracji por. P. Dąbrowski, *Nauczanie nauki administracji i prawa administracyjnego...*, s. 306–320; M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 247–258.

¹¹³ *XIII Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1930/31*, Wilno b.r.w., s. 14.

¹¹⁴ *XIV Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1931/32*, Wilno b.r.w., s. 16.

rzecz się miała w roku 1932/33¹¹⁵, z tym że trudno na podstawie spisu wykładów wywnioskować, czy dodatkowo dla doktorantów ogłosił seminarium administracyjne wyższe, czy po prostu mogli uczestniczyć razem ze studentami¹¹⁶. Od roku akademickiego 1933/34 seminarium niższe stało się proseminarium administracyjnym prowadzonym w piątki od 17 do 19, a seminarium wyższe klasycznym seminarium¹¹⁷. W tym samym roku Jerzy Panejko pełnił funkcję dziekana Wydziału¹¹⁸. Oferowane zajęcia w roku akademickim 1934/35 pozostały bez zmian¹¹⁹, a Jerzy Panejko pełnił funkcję prodziekana¹²⁰. W tym roku uległy zmianie nazwy zakładów Wydziału; w miejsce seminariów wprowadzono właśnie zakłady, przy Zakładzie Jerzego Panejki pojawili się dwaj wolontariusze – asystent dr Stanisław Paczyński i zastępca asystenta Michał Lebecki¹²¹. W następnych latach akademickich (1935/36–1938/39) nie doszło do żadnych zmian¹²², z wyjątkiem mianowania w roku 1935/36 Michała Lebeckiego wolontariuszem asystentem po uzyskaniu przez niego magisterium¹²³ oraz objęcia na kadencję 1936/37–1937/38 ponownie funkcji dziekana przez Jerzego Panejkę¹²⁴. W tym samym roku z Zakładu odszedł asystent wo-

¹¹⁵ XV Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1932/33, Wilno b.r.w., s. 16.

¹¹⁶ Ibidem, s. 18.

¹¹⁷ XVI Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1933/34, Wilno b.r.w., s. 15.

¹¹⁸ P.M. Żukowski, *Profesorowie Wydziału Prawa...*, s. 376–377. Trzeba zauważyć, iż wybory dziekana Wydziału Prawa i Nauk Społecznych USB były chyba najbardziej zacięte ze wszystkich fakultetów prawniczych w ówczesnej Rzeczypospolitej. Na rok akademicki 1931/32 ścierały się dwie frakcje: B. Wróblewski contra S. Glaser, których pogodziło wybranie W. Zawadzkiego. Gdy nastąpiło lato 1932 roku i trzeba było wybrać dziekana na kolejny rok, sytuacja omal się nie powtórzyła. M.W. Zawadzki zapisał w swoim dzienniku po rozmowie ze S. Ehrenkreutzem, że jeżeli nie uda się wybrać B. Wróblewskiego, to należy stawiać na J. Panejkę. Por. M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 141–142; M.W. Zawadzki, *Dziennik*, oprac. J. Mierzwa, Kraków 2010, s. 138. B. Żongołłowicz, op. cit., s. 180.

¹¹⁹ XVII Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1934/35, Wilno b.r.w., s. 16.

¹²⁰ *Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1934/35*, Wilno b.r.w., s. 4.

¹²¹ Ibidem, s. 29.

¹²² XVIII Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1935/36, Wilno b.r.w., s. 19; XIX Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1936/37, Wilno b.r.w., s. 21; XX Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1937/38, Wilno b.r.w., s. 22; XXI Spis wykładów na trzy trymestry w roku akademickim 1938/39, Wilno b.r.w., s. 25.

¹²³ *Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1935/36*, Wilno b.r.w., s. 30.

¹²⁴ *Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1936/37*, Wilno b.r.w., s. 4. Por. J. Panejko, *Sprawozdanie z działalności Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie za rok 1936/37*, Wilno 1938.

lontariusz Stanisław Paczyński, a na jego miejsce został mianowany mgr Jerzy Starościak¹²⁵. W składzie osobowym przy Zakładzie asystentami wolontariuszami było dwóch magistrów: Michał Lebecki i Władysław Kawka¹²⁶. Na marginesie dodam, iż w 1936 roku Jerzy Panejko zwrócił się pisemnie do dziekana o przyznanie lokalu na Zakład Prawa Administracyjnego, bo nie ma warunków do pracy. Seminarium prowadzi w domu, „co – jak pisał – jest połączone z wielkimi dla mnie niewygodami”¹²⁷.

Warto tutaj chociaż z nazwiska wymienić osoby, które pod kierunkiem – już zgodnie z nową polską ordynacją studiów możemy tak pisać – Jerzego Panejki uzyskali stopnie, a dokładnie wyższy stopień naukowy, czyli doktorat. W pamięci uczniów profesor zachował się jako wymagający nauczyciel – zdanie egzaminu z administracji to tylko szczęśliwy przypadek, a nie efekt posiadanej wiedzy – miał twierdzić¹²⁸.

Wieść niosła – wspominał jeden ze studentów – że nasz profesor tego przedmiotu – Jerzy Panejko, oblewa na pierwszej sesji większość zdających, gdyż za każdy przeprowadzony egzamin otrzymuje wynagrodzenie. Im więcej dwój, tym więcej dodatku do pensji na jesieni. Coś musiało być w tym prawdy, gdyż nawet jeśli student dobrze znał teorię i zasady poruszania się w gąszczu ustaw i rozporządzeń – bywał „ścięty” na pytaniach szczegółowych. Rzadko kto miał szczęście, że pytanie akurat dotyczyło wykutego na pamięć tematu. Tak więc – choć pozostałe cztery przedmioty (zdawane tego samego dnia) przyniosły nam czwórki i nawet piątkę – administracyjne prawo zatrzymało nas na lato w domu. Egzamin ten zapamiętałem tak dobrze, gdyż mimo że należało zdawać go we wrześniu, mieliśmy dość szczęścia, by wraz z Ignacym cało powrócić z wojny, zgłosić się do profesora jeszcze w początku listopada i uzyskać trójkę w indeksie, ledwie na kilka tygodni przed zamknięciem uniwersytetu przez Litwinów¹²⁹.

Jerzy Panejko utkwiał też w pamięci osób uzyskujących w Wilnie *venia legendi*. I tak Andrzej Mycielski wspominając swoje kolokwium zapisał, iż Jerzy Panejko „dokuczał mi nieco samorządem terytorialnym w licznych jego wariantach i odcieniach”¹³⁰. Niemniej kilkunastu doktorów miał, a to że prace

¹²⁵ *Ibidem*, s. 30.

¹²⁶ *Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1938/39*, [w:] *Rocznik Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie 1938–1939. Rok od założenia 280, od wskrzeszenia 20. Na 20-lecie wskrzeszenia Wszechnicy*, Wilno b.r.w., s. 153. Por. M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 115–116.

¹²⁷ LCVA, f. 175, op. 1(I)A, spr. 645, Zakłady WPiNS, list J. Panejki do dziekana WPiNS z 12 lutego 1936, k. 15.

¹²⁸ Por. J. Dobkowski, op. cit., s. 57, przyp. 68.

¹²⁹ A. Michejda *Wrzesień 1939*, Warszawa 2005. Por. http://www.mojewojenne-dziecinstwo.pl/pdf/16_michejda_wrzesien.pdf (dostęp z 11 grudnia 2015 roku).

¹³⁰ A. Mycielski, *Chwile czasu minionego*, oprac. E. Mycielska-Dowgiałło, M. Mycielski, Warszawa 2012, s. 233.

zostały opublikowane, wynikało nie tyle z faktu ich doniosłości – jak twierdzi Jarosław Dobkowski – a z rozporządzenia w sprawie uzyskania stopnia doktora praw, które nakazywało przed uroczystą promocją, a najpóźniej w jej dniu, jako warunek ostatni sine qua non jej odbycia, a tym samym – w odróżnieniu od dzisiejszych rozwiązań – nabycia praw posługiwania się tytułem, złożenia aż stu egzemplarzy wydrukowanej rozprawy¹³¹. Tak czy inaczej do grona, o którym mowa, należeli: Ludwik Bar, Stanisław Paczyński, Henryk Dembiński, Ludwik Kochutek, Jerzy Starościak, Izaak Wajnes, Władysław Kawka¹³².

* * *

Z innej działalności Jerzego Panejki z czasów wileńskich należy wymienić przede wszystkim współpracę z Komisją dla Uporządkowania Ustawodawstwa Agrarnego powołaną w 1927 roku pod kierownictwem Władysława Leopolda Jaworskiego¹³³. Efektem jej były trzy opracowania. Pierwsze dla użytku przewodniczącego Komisji, które służyć mu miało do prac nad kodeksem agrarnym, a dotyczyło orzecznictwa Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawach agrarnych, pozostałe dwa zostały zamieszczone w opracowanym przez Władysława Leopolda Jaworskiego projekcie kodeksu agrarnego.

Na posiedzeniu w 1931 r. Rada Wydziału wybrała kandydatów na członków Trybunału Kompetencyjnego. Zgłoszono trójkę Eugeniusza Waśkowskiego, Jerzego Panejkę oraz Adama Chełmońskiego sen.¹³⁴. Ostatecznie Prezydent Rzeczypospolitej na kadencję pięcioletnią mianował Jerzego Panejkę członkiem Trybunału Kompetencyjnego 26 listopada 1931 roku¹³⁵, a 16 lipca 1937 roku nastąpiło odnowienie nominacji¹³⁶.

¹³¹ Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 11 listopada 1924 roku w sprawie uzyskania stopnia doktora na wszystkich wydziałach państwowych szkół akademickich – Dziennik Urzędowy MWRiOP 1924, nr 20, poz. 207. Por. P. Dąbrowski, *Mutationes in doctrina iuris...*, s. 36 nn.

¹³² Por. J. Dobkowski, op. cit., s. 57; M. Tarkowski, *Wydział Prawa i Nauk Społecznych...*, s. 255–256.

¹³³ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, Curriculum vitae z 10 maja 1928 roku, k. 11.

¹³⁴ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma dziekana z 21 października 1931 roku, k. 33.

¹³⁵ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761; Teczka personalna J. Panejki, list J. Panejki z 20 czerwca 1932 roku, k. 68.

¹³⁶ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, odpis postanowienia I. Mościckiego z 14 lipca 1937 roku, k. 7. LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis postanowienia I. Mościckiego z 16 lipca 1937 roku, k. 102.

Współpracował również z Komisją Usprawnienia Administracji Publicznej przy Prezydium Rady Ministrów, za co 26 stycznia 1932 roku otrzymał honorarium w wysokości 350 złotych¹³⁷.

Decyzją ministra Wacława Jędrzejewicza uzyskał zgodę na wykłady w Szkole Nauk Politycznych działającej przy Instytucie Naukowo-Badawczym Europy Wschodniej w Wilnie w latach 1933/34¹³⁸–1934/35¹³⁹.

Na Wydziale Prawa i Nauk Społecznych Jerzy Panejko pełnił szereg funkcji. I tak w latach akademickich 1932/33–1933/34 oraz 1936/37 był dziekanem, a także był prodziekanem 1935/36. Kierował przypisanym do swojej katedry Zakładem Nauki Administracji i Prawa Administracyjnego. Pełnił też inne funkcje na uniwersytecie. Był zastępcą rzecznika dyscyplinarnego przy Komisji Dyscyplinarnej dla profesorów USB na kadencję 1937/38–1939/40¹⁴⁰, przewodniczącym Komisji Dyscyplinarnej dla Urzędników i Niższych Funkcjonariuszów Państwowych 5 czerwca 1938–1939¹⁴¹, kuratorem Collegium Leonarda da Vinci¹⁴² oraz Akademickiego Koła Prawników. Rektor Czesław Falkowski poprosił, aby Jerzy Panejko udzielał porad prawnych w sprawach administracyjnych. W tym celu w dniu dla siebie najodpowiedniejszym i czasie najdogodniejszym między 8 a 15 poproszony został o zejście do Biura Techniczno-Gospodarczego, gdzie będzie czekał Jan Latwis¹⁴³.

¹³⁷ LCVA, f. 175, op. 14, spr. 456, Teczka personalna J. Panejki, pismo szefa Biura Prezydiального Prezesa Rady Ministrów z 26 stycznia 1932 roku, k. 3.

¹³⁸ W tym roku prowadził dwa wykłady: „Zasady prawa administracyjnego” oraz „Struktura administracyjna Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich”. Por. M. Kornat, *Polska Szkoła Sowieckologiczna 1930–1939*, Kraków 2003, s. 585–586.

¹³⁹ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis decyzji W. Jędrzejewicza z 15 stycznia 1935 roku, k. 97; Por. M. Kornat, *Bolszewizm – totalitaryzm – rewolucja – Rosja. Początki sowietologii i studiów nad systemami totalitarnymi w Polsce (1918–1939)*, t. I, Kraków 2003–2004, s. 136, 148; idem, *Polska Szkoła Sowieckologiczna 1930–1939*, Kraków 2003, s. 26, 568, 585–586.

¹⁴⁰ AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma W. Świętosławskiego z listopada 1937 roku, k. 6.

¹⁴¹ Ibidem, odpis pisma W. Świętosławskiego z 5 czerwca 1938 roku, k. 5.

¹⁴² W 1937 roku otrzymał m.in. F. Bossowskiego i A. Chełmońskiego tzw. „Złoty Pierścień Leonarda da Vinci”, co udokumentowane jest bardzo ładną fotografią. Cf. <https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/112583/22a5ffc6b92e44538ec738c03bda01fe/> (dostęp z 14 grudnia 2015 roku). P. Łossowski, *Ostatnie dni Uniwersytetu Stefana Batorego. Świadectwo dokumentalne*, Warszawa 2012, s. 94.

¹⁴³ LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, pismo A. Falkowskiego z 24 kwietnia 1929 roku, k. 59.

Był kuratorem Koła Prawników na pewno do ostatnich miesięcy 1936 roku¹⁴⁴ oraz korporacji studenckiej Skorynja¹⁴⁵. Był członkiem honorowym korporacji K! Vilmensia, a także filistrem honorowym K! Batorii oraz K! Conradii¹⁴⁶. Trudno skonstatować jego stanowisko wobec zasady numerus clausus, ale w czasie największych zaburzeń ze studentami wyznania mojżeszowego w tle w 1931 roku Jerzy Panejko wyprosił z sali wykładowej na znak protestu przeciwko gettu studentów tego wyznania, którzy stali, a nie zajęli wyznaczonych im miejsc w swoistym ławkowym getcie, z sali¹⁴⁷. Brał udział w życiu artystycznym, kulturalnym, społecznym Wilna, m.in. w szopkach akademickich, Misterium Golgoty, Misterium „U stóp krzyża”¹⁴⁸. Można tutaj przytoczyć dwie bardzo charakterystyczne opinie o Jerzym Panejce. Pierwsza Czesława Miłosza, który powiedział o naszym bohaterze: „był bardzo wytworny i mający swój dwór młodych ludzi, rodzaj akademii według najwyższych ideałów greckich”¹⁴⁹. Druga zaczerpnięta została z zapisków Bronisława Żongolłowicza: „Panejko, jak w Wilnie mówią powszechnie, patronuje stowarzyszeniom młodzieży jako pederasta”¹⁵⁰.

Był członkiem takich towarzystw czy organizacji jak: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie, Polskiego Instytutu Prawa Publicznego w Poznaniu, Polskiej Komisji Współpracy Prawniczej Międzynarodowej w Warszawie. Uczestniczył w zjazdach międzynarodowych, m.in. w Bratysławie jako wiceprzewodniczący delegacji polskiej¹⁵¹.

Miejsce w nauce. Konkluzje

Na rok akademicki 1939/40 Jerzy Panejko uchwałą Rady Wydziałowej otrzymał urlop dla celów naukowych. W związku z tym wykładów prawa administracyjnego i nauki administracji nie prowadził, a studenci mieli je uzupełnić na swoim III roku studiów¹⁵².

¹⁴⁴ LCVA, f. 175, op. 1(I)A, spr. 572, koła naukowe, prośba o zgodę na wiec z 6 listopada 1936, k. 29.

¹⁴⁵ J. Dobkowski, op. cit., s. 54.

¹⁴⁶ www.archiwumkorporacyjne.pl (dostęp 11 grudnia 2015 roku).

¹⁴⁷ J. Dobkowski, op. cit., s. 54.

¹⁴⁸ Por. S. Lewandowska, *Wilno 1921–1944. Czasy i ludzie*, Warszawa 2009, s. 63 nn.

¹⁴⁹ *Czesława Miłosza autoportret przekorny*, oprac. A. Fiut, Warszawa 1981, s. 223.

¹⁵⁰ B. Żongolłowicz, *Dzienniki 1930–1936*, oprac. D. Zamojska, Warszawa 2004, s. 672.

¹⁵¹ J. Dobkowski, op. cit., s. 55.

¹⁵² AAN, MWRiOP, sygn. 4833, Teczka personalna J. Panejki, pismo B. Wilanowskiego z 14 marca 1939 roku, k. 3. LCVA, f. 175, op. 1(I)Bb, spr. 761, Teczka personalna J. Panejki, odpis pisma B. Wilanowskiego z 14 marca 1939 roku, k. 108.

Dnia 2 września 1939 roku Jerzy Panejko wysłał do Wilna prośbę o wydanie urzędowego nakazu powrotu na uniwersytet, gdyż bez takowego nie będzie w stanie opuścić Lwowa, gdzie przebywał¹⁵³. Dziekan Iwo Jaworski 11 września 1939 roku wezwał Jerzego Panejkę do natychmiastowego powrotu, aby studenci, którzy idą spełnić żołnierski obowiązek, nie zostali pozbawieni jednego roku studiów przez niemożność zdania egzaminu z powodu nieobecności profesora¹⁵⁴.

Wraz z zamknięciem, a dokładniej zlikwidowaniem polskiego uniwersytetu z dniem 15 grudnia 1939 roku¹⁵⁵ Jerzy Panejko przestał być jego profesorem. Został prawdzie powołany do wykładów na litewskim już Uniwersytecie w Wilnie na rok akademicki 1939/40, ale chyba z tej oferty nie skorzystał, a przynajmniej długo nad Wilią nie mieszkał. Jak podał Jarosław Dobkowski, po dziesięciomiesięcznym pobycie w obozach przesiedleńczych, na podstawie podania swojego niemieckiego pochodzenia trafił do Krakowa i w stolicy Generalnego Gubernatorstwa rozpoczął pracę w strukturach tegoż, publikując w języku niemieckim. Nie da się podważyć słuszności infamii, jaka spadła na byłego wówczas profesora. Czy wyrok śmierci wydany przez sąd specjalny Polskiego Państwa Polskiego był słuszny, nie nam tu i teraz oceniać¹⁵⁶. Niemniej dla każdego i nie tylko dociekliwego badacza musi wydać się co najmniej zastanawiające, iż w żadnym opracowaniu dotyczącym chociażby aresztowania profesorów UJ i innych wyższych uczelni w dniu 6 listopada 1939 roku oraz prowadzenia akcji na rzecz ich uwolnienia nazwisko przebywającego wówczas w Krakowie, chodzącego tymi samymi ulicami, co chociażby Fryderyk Zoll iun, Jerzego Panejki nie występuje.

* * *

Analizując dorobek przedstawicieli polskiego prawa administracyjnego nauki administracji czasów Drugiej Rzeczypospolitej możemy wyodrębnić

¹⁵³ LCVA, f. 175, op. 2(VI)B, spr. 58, Teczka personalna J. Panejki, list J. Panejki z 2 września 1939 roku, k. 43.

¹⁵⁴ Ibidem, odpis pisma I. Jaworskiego z 11 września 1939 roku, k. 42.

¹⁵⁵ Instytut Polski i Muzeum im. generała Sikorskiego w Londynie, Kol. 214, sygn. 4, A. Świącicki, „USB w latach 1919–1939 i jego świadectwo dzisiaj. Wydział Prawa i Nauk Społecznych”. Por. P. Łossowski, *Ostatnie dni Uniwersytetu Stefana Batoryego. Świadectwo dokumentalne*, Warszawa 2012.

¹⁵⁶ J. Dobkowski, op. cit., s. 58; T. Szarota, *Problem kolaboracji w Wilnie pod okupacją sowiecką. Sprawa Teodora Bujnickiego*, [w:] *Europa NIEprowincjonalna*, Warszawa 1999, s. 606–607; J. Wołkonowski, *Wymiar sprawiedliwości Polskiego Państwa Podziemnego na Wileńszczyźnie w latach II wojny światowej*, „Miscellanea Historico-Iuridica”, t. V, 2007, s. 128.

dwa pola czy zakresy zainteresowań. Pierwsza grupa uczonych koncentruje się na zagadnieniach związanych z samorządem, a zwłaszcza funkcjonowaniem samorządu terytorialnego. Drugi nurt obejmuje postępowanie administracyjne i sądownictwo administracyjne¹⁵⁷. Do tej pierwszej grupy przyporządkować należy przywoływanego już Tadeusza Bigo z jego fundamentalną pracą o związkach publicznoprawnych¹⁵⁸, docenta UJ i profesora tytularnego Wilhelma Szczęsnego Wachholza¹⁵⁹ oraz naszego bohatera. W związku z powyższym na zakończenie warto przybliżyć w kilku słowach sylwetkę naukową Jerzego Panejki.

W czasach studiów i przygotowania doktoratu na Uniwersytecie Franciszka I we Lwowie uczęszczał na seminaria z przedmiotów, które nie były w późniejszych czasach polami jego naukowych rozważań. Mianowicie do Marcelego Chlamtacza oraz Ignacego Koschembahr-Łyskowskiego z prawa rzymskiego oraz do Piotra Stebelskiego na seminarium kryminologiczne prowadzone w języku ruskim. Trudno więc określić tych profesorów mianem mistrzów Jerzego Panejki¹⁶⁰. Na to miano bezapelacyjnie zasługują profesoremie krakowskiej wszechnicy, którzy ukształtowani m.in. na zasadach szkoły kelsenowskiej – Władysław Leopold Jaworski oraz Kazimierz Władysław Kumaniecki – przekazali mu jej główne założenia i według niej ukształtowali młodego wówczas Jerzego Panejkę¹⁶¹. Z racji tak określonego programu czy cyklu kształcenia, w którym doktorat praw uzyskiwało się na podstawie ustnie złożonych egzaminów ścisłych, najczęściej pierwsza poważna rozprawa naukowa¹⁶² stawała się podstawą uzyskania *venia legendi* i tytułu docenta. W przypadku Jerzego Panejki była to wspomiana już *Geneza i podstawy sa-*

¹⁵⁷ J. Langrod, *Instytucje prawa administracyjnego. Zarys części ogólnej*, t. I, wyd. I: Kraków 1948; wyd. II: Kraków 2003; J. Malec, D. Malec, *Historia administracji i myśli administracyjnej*, Kraków 2003, s. 179–180; S. Wrzosek, *Prawo administracyjne [w:] Synteza prawa polskiego 1918–1939*, red. T. Guz, J. Głuchowski, M.R. Pałubska, Warszawa 2013, s. 159–160.

¹⁵⁸ *Związki publiczno-prawne w świetle ustawodawstwa polskiego*, wyd. I: Warszawa 1928; wyd. II: Warszawa 1990.

¹⁵⁹ *Istota i prawo związków publicznych*, Kraków 1928.

¹⁶⁰ Wprawdzie J. Dobkowski wskazuje P. Stebelskiego jako opiekuna naukowego J. Panejki we Lwowie, ale nie podaje na podstawie jakich źródeł do takowej konstatacji doszedł. Por. J. Dobkowski, op. cit., s. 50.

¹⁶¹ J. Panejko, *Przedmowa*, [w:] H. Kelsen, *Podstawowe zagadnienia nauki prawa państwowego. W rozwinięciu nauki o normie prawnej*, przeł. T. Przeorski, t. I, Wilno 1935.

¹⁶² J. Panejko ogłaszał szereg tekstów popularnych czy popularnonaukowych m.in. we lwowskim „Wiekum Nowym”, krakowskim „Czasie” oraz „Ilustrowanym Kurierze Codziennym”.

morządu europejskiego¹⁶³. Jednocześnie praca ta wpisała Jerzego Panejkę do grona uczonych, którzy w okresie międzywojennym należeli do wysokiej klasy specjalistów w dziedzinie samorządu. Z dorobku Jerzego Panejki wypada wymienić: *Samorząd porównawczy. Wykłady prof. dr Panejki*¹⁶⁴, *Ustrój samorządu terytorialnego w Polsce*¹⁶⁵, *O organizacji władz agrarnych*, *Uwagi o samorządzie (O samorządzie agrarnym)*¹⁶⁶ oraz *Znaczenie samorządu zawodowego w organizacji państwa*¹⁶⁷. Wspólnie z Bohdanem Wasiutyńskim z Warszawy oraz Władysławem Leopoldem Jaworskim wydał podręcznik *Polskie prawo administracyjne w zarysie*¹⁶⁸ oraz *Uzupełnienia do podręcznika Polskiego prawa administracyjnego. Ustawodawstwo za rok 1934*¹⁶⁹.

Na przełomie lat 20. i 30. XX wieku ogłosił kilka prac, które stały się podstawą wniosku wileńskiej Rady Wydziału do MWRiOP o nominację na katedrę nadzwyczajną. Były to: *Rozwiązanie reprezentacyjności komunalnych w województwach b. zaboru austriackiego*¹⁷⁰, *Samorząd komunalny Szwajcarii*¹⁷¹, *Z zagadnień nadzoru nad samorządem komunalnym w sprawach opieki społecznej*¹⁷², *Samorząd instytucji ubezpieczeń społecznych w świetle teorii i prawa pozytywnego*¹⁷³, *Przegląd ustawodawstwa administracyjnego za lata 1929 i 1930*¹⁷⁴. W kolejnych latach aktywność naukowa Jerzego Panejki nie zmalała. I tak wydał m.in.: *Z zagadnień sądownictwa administracyjnego (na tle projektu ustawy o sądownictwie administracyjnym)*¹⁷⁵, *O reformie nauczania administracji i prawa administracyjnego*¹⁷⁶, *Reformatio in pius w postępowaniu*

¹⁶³ Wyd. I: Paryż 1926; wyd. II zmienione i uzupełnione: Wilno 1934; reedycja na podstawie wyd. I: Warszawa 1990.

¹⁶⁴ Kraków 1928.

¹⁶⁵ W: W.L. Jaworski, *Projekt Konstytucji*, Kraków 1928. Por. *Wspomnienia Fryderyka Zolla (1865–1948)*, oprac. I. Homola-Skąpska, Kraków 2000, s. 490–500.

¹⁶⁶ W: W.L. Jaworski, *Projekt kodeksu agrarnego. Załączniki*, Warszawa 1928.

¹⁶⁷ Kraków 1928.

¹⁶⁸ Cz. 1–2, Kraków 1929 oraz wyd. łączne: Kraków 1929. Warto dodać, iż staraniem Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ ukazał się: *Indeks pytań do Prawa administracyjnego*, t. I, Kraków 1930.

¹⁶⁹ (wspólnie z K.W. Kumanieckim), Wilno 1934 (1935).

¹⁷⁰ „Samorząd Terytorialny” 1929, z. 4.

¹⁷¹ „Samorząd Terytorialny” 1930, z. 1.

¹⁷² „Samorząd Terytorialny” 1931, z. 1–2.

¹⁷³ „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych”, R. 5: 1931, z. 11.

¹⁷⁴ „Rocznik Prawniczy Wileński”, R. 5: 1931. Por. *Przegląd prawodawstwa. Prawo administracyjne za lata 1931 i 1932*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, 1932, z. 3.

¹⁷⁵ „Gazeta Administracji i Policji Państwowej”, R. 14: 1932, z. 1.

¹⁷⁶ „Gazeta Administracji i Policji Państwowej”, R. 14: 1932, z. 7.

niu administracyjnym¹⁷⁷, *Założenia metodologiczne w badaniach pozytywno-prawnego pojęcia samorządu*¹⁷⁸, *Spór o charakter prawny instytucji ubezpieczeń społecznych*¹⁷⁹.

W następnych latach dla potrzeb kształcenia wydano: *Administracja społeczna. Skrypt dla użytku stud. III roku Wydz. Prawa i Nauk Społecznych USB opracowany za zgodą...*¹⁸⁰ oraz *Uzupełnienia do skryptu. Statystyka administracyjna*¹⁸¹. W tym roku ukazała się *Encyklopedia nauk politycznych. Zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze* przy współudziale Jerzego Panejki¹⁸². W roku wybuchu wojny opublikował tekst: *Idea praworządności a prawo o ustroju adwokatury*¹⁸³.

Był autorem około 20 gloss i komentarzy do wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego oraz Inwalidzkiego Sądu Administracyjnego¹⁸⁴. Naisał szereg recenzji prac swoich kolegów po fachu znanych osobiście przecież z krakowskiego (Jerzy Stefan Langrod) czy lwowskiego (Tadeusz Bigo) środowiska naukowego¹⁸⁵.

* * *

Jerzemu Vetulaniemu przypisuje się konstatację, iż zło nie leży w prawdzie, jaką jest odkrycie, ale w nieetycznym wykorzystaniu tego odkrycia. W przypadku naszego bohatera mówić możemy o nieetycznym życiu czy postępowaniu. Natomiast prace naukowe Jerzego Panejki stały zawsze na wysokim bądź bardzo wysokim poziomie.

Wprawdzie Jarosław Dobkowski w swoim artykule o Jerzym Panejce zawarł taki oto akapit, który warto tu przytoczyć: „Próba rozliczenia się ze strasznymi czasami wojny oraz panującą w Niemczech powojenną okupacją był szkic dotyczący etyki w życiu publicznym, w którym podjął problem moralności panującej władzy”¹⁸⁶. Niemniej – zachowując wszelkie zasady nauko-

¹⁷⁷ „Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych”, 1934, z. 4.

¹⁷⁸ „Samorząd Terytorialny” 1935, z. 3–4.

¹⁷⁹ „Przegląd Ubezpieczeń Społecznych” 1936, nr 3–4.

¹⁸⁰ Wilno 1937. Prawdopodobnie było to jedyna publikacja „Wydawnictwa Koła Prawników Studentów Uniwersytetu Stefana Batorego”. Por. S. Milewski, A. Redzik, *Themis i Pheme. Czasopiśmiennictwo prawnicze w Polsce do 1939 roku*, Warszawa 2011, s. 484, 590.

¹⁸¹ Wilno 1938.

¹⁸² T. 1–4, Warszawa 1938.

¹⁸³ „Rocznik Prawniczy Wileński” 1939, t. 10.

¹⁸⁴ J. Dobkowski, op. cit., s. 56.

¹⁸⁵ Ibidem, s. 56–57.

¹⁸⁶ Ibidem, s. 59.

wego obiektywizmu – na „wybielanie” Jerzego Panejki jako człowieka zgodzić się nie można. Spinając powyższe rozważania zadajmy jeszcze raz pytanie zaczerpnięte z przywołanego na wstępie dzieła: „Więc kimże w końcu jesteś?” I parafrazując odpowiedź, trzeba powiedzieć, że nasz bohater był bardziej wyznawcą zasady, iż dla osiągnięcia doraźnych czy nawet długofalowych korzyści warto zrezygnować, a na pewno bardzo nagiąć stałe zasady moralne. Czy był bardziej oportunistą czy konformistą, nie przyjdzie nam po latach skostatować. Być może myślę się w tym wniosku. Niemniej na dzień dzisiejszy źródła temu przeczących nie znamy.

Aneks

Dok. 1: Kopia świadectwa dojrzałości Jerzego Panejki

Świadectwo: obyczaje – chwalebne, nauka religii – celujący, język łaciński – bardzo dobry, język grecki – (od egzaminu ustnego uwolniony) bardzo dobry, język polski – bardzo dobry, język ruski – [nie zdawał], język niemiecki – bardzo dobry, historia i geografia – (nota przeciętna) bardzo dobry, matematyka – celujący, nauki przyrodnicze a) historia naturalna – bardzo dobry, b) fizyka – (nota przeciętna) bardzo dobry, propedeutyka filozofii – dobry. Nauki nadobowiązkowe: historia kraju rodzinnego – bardzo dobry. Uchwała: dojrzały z odznaczeniem, we Lwowie, dnia 1 lipca 1905 roku.

Źródło: DALO, f. 83, op. 1, spr. 7, Protokoły egzaminów i świadectwa dojrzałości za 1905 r.

Dok. 2: Absolutorium Jerzego Panejki z 31 lipca 1909 roku

Nazwisko wykładowcy	Przedmiot	Ilość godzin
Rok szkolny 1905/06		
Semestr zimowy ¹		
M. Chlamtacz	Historia i instytucje prawa rzymskiego wraz z procesem cywilnym	6
A. Janowicz	Historia źródeł i prawa publicznego niemieckiego	5
K. Twardowski	Główne kierunki etyki naukowej	4
G. Roszkowski	Historia filozofii prawa	4
Semestr letni ²		
M. Chlamtacz	Pandekta, nauka o zobowiązaniach	5
M. Chlamtacz	Seminarium z prawa rzymskiego	2
I. Koschembahr-Łyskowski	Pandekta, część ogólna	5
A. Janowicz	Historia i system prywatnego prawa niemieckiego	5
O. Balzer	Historia ustroju Austrii	5
W. Abraham	Prawo kościelne katolickie	3
B. Dembiński	Rewolucja angielska XVII w.	5
Rok szkolny 1906/07		
Semestr zimowy		
W. Abraham	Prawo kościelne katolickie, część II	4
W. Abraham	Prawo kościelne majątkowe	1
I. Koschembahr-Łyskowski	Prawo spadkowe rzymskie ³	5
A. Kolessa	Історія українсько-руської літератури ХІХ в.	2
A. Kolessa	Історія українсько-руської філософії в другій половині ХІХ в.	2
C. Studziński	Руське письменство в ХVІІ віці	3
I. Koschembahr-Łyskowski	Seminarium z prawa rzymskiego	2
O. Balzer	Historia ustroju Polski ⁴	5

Semestr letni		
J. Buzek	Statystyka ogólna i austriacka	4
A. Halban	Rozwój ustroju rodzinnego i prawa familijnego	3
A. Halban	Wpływ prawa rzymskiego na europejskie	2
A. Halban	Historia i system niemieckiego prawa rzeczowego	3
O. Balzer	Historia ustroju Austrii	5
Rok szkolny 1907/08		
Semestr zimowy		
S. Dniestrzański	Авсмрийске право приватне I. часмь	9
P. Stebelski	Авсмрийске право карне	5
W. Ochenkowski	Wykład ekonomii społecznej	5
W. Sieradzki	Wykłady medycyny sądowej dla prawników połączone z demonstracjami	4
Semestr letni		
S. Dniestrzański	Авсмрийске право приватне II. часмь	9
P. Stebelski	Авсмрийске право карне	5
P. Stebelski	Наука о вязнийях	2
P. Stebelski	Семинар кримінолістичний	2
A. Halban	Austriackie prawo polityczne ⁵	5
S. Głabiński	Austriackie prawo górnicze	2
W. Pilat	Polityka ekonomiczna ⁶	5
Rok szkolny 1908/09		
Semestr zimowy		
W. Werhanowski	Процедура цивільна (прододобжене) ⁷	6
A. Doliński	Austriackie prawo handlowe	4
A. Doliński	Austriackie prawo ksiąg gruntowych	2
J. Buzek	Austriackie prawo administracyjne	6
G. Roszkowski	Encyklopedia prawa i umiejętności politycznych	2
T. Klusik-Orzechowski	Ogólne zasady nauki rachunkowości. Rachunkowość kameralistyczna i kupiecka	6
Semestr letni		
W. Werhanowski	Процедура цивільна (прододобжене)	6
A. Doliński	Austriackie prawo wekslowe	3
Milewski	Nauka skarbowości (Skarbowość) ⁸	5
G. Roszkowski	Prawo narodów	3
G. Roszkowski	Prawo wojny	1

1 Na karcie wpisowej w katalogu głównym podał jeszcze: O. Balzer, Historia ustroju Polski.

2 Na karcie wpisowej w katalogu głównym podał jeszcze: W. Abraham, Prawo małżeńskie kościelne porównawcze.

3 Wg spisu wykładów: Historia i instytucje prawa rzymskiego wraz z procedurą cywilną. Por. C.K. *Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I we Lwowie. Skład Uniwersytetu i program wykładów w półroczu zimowym 1906/1907*, Lwów 1906, s. 47.

4 W katalogu głównym ten przedmiot jest skreślony.

5 Na karcie wpisowej w katalogu głównym tego przedmiotu nie ma. Jest natomiast: S. Starzyński, Ogólne i austriackie prawo polityczne. Podobnie w spisie wykładów. C.K. *Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I we Lwowie. Program wykładów w półroczu letnim 1907/1908*, Lwów 1908, s. 6.

6 Wg programu wykładów W. Pilat prowadził wykład: Austriackie ustawodawstwo agrarne a przedmiot. Politykę ekonomiczną wykładał S. Głabiński. Por. *C.K. Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I we Lwowie. Program wykładów w półroczu letnim 1907/1908*, Lwów 1908, s. 6–7.

7 W drukowanym spisie wykładów na semestr zimowy 1908/09 nie występuje.

8 Wg spisu wykładów zajęcia prowadził S. Głabiński. Por. *C.K. Uniwersytet imienia cesarza Franciszka I we Lwowie. Program wykładów w półroczu letnim 1908/1909*, Lwów 1909, s. 6.

Źródło: DALO, f. 26, spr. 15, opis 447, Absolutoria, absolutorium J. Panejki, k. 425-426. Nazwy przedmiotów zostały podane w oparciu o drukowane programy wykładów. Wszelkie rozbieżności zostały wykazane w przypisach